

N:o 125.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående upplåtande till Jönköpings läns landsting af nyttjanderätten till förra barberarbostället Långanäs n:o 1 i Jönköpings län; gifven Stockholms slott den 27 mars 1907.

Under återopande af bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden för denna dag, vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen medgifva,

att den del af förra barberarbostället Långanäs n:o 1 i Höreda socken och Södra Vedbo härad af Jönköpings län, som nu disponeras af Jönköpings läns fångvårdsförening, må, för den händelse nämnda läns landsting innevarande år öfvertager ansvaret för upprätthållande å egendomen af föreningens därstädes förlagda uppfostringsanstalt, arrendefritt upplåtas åt landstinget, med iakttagande,

att landstinget skall ansvara för de hemmanet i dess helhet åliggande onera och utskylder,

att, därest Kungl. Maj:t framdeles skulle finna uppfostringsanstalten ej handhafvas på sådant sätt, att den uppfyller det med densamma åsyftade ändamål, eller att hemmanet vanhäfdas, eller att det erfordras för annat ändamål, landstinget skall vara skyldigt att efter uppsägning afträda hemmanet till kronan å laga fardag utan rätt till ersättning för å detsamma vidtagna förbättringar eller eljest därå nedlagda kostnader, samt

att, då af någon af nämnda anledningar eller annan orsak hemmanet till kronan återställes, detsamma skall lämnas med för jordbruket behöfliga,

Bih. till Riksd. Prot. 1907. 1 Saml. 1 Afd. 101 Häft.

i fullgodt stånd varande åbyggnader, med skyldighet för landstinget att enligt laga syns bestämmande ersätta de brister, som härutinnan och i fråga om hemmanets häfd kunna förefinnas.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres sjukdom:

GUSTAF.

Alfred Petersson.

Utdrag af protokollet öfver jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 27 mars 1907.

Närvarande:

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena TROLLE,
Statsråden: TINGSTEN,
ALBERT PETERSSON,
ALFRED PETERSSON,
HEDERSTIERNA,
DYRSSEN,
HAMMARSKJÖLD,
ROOS,
JUHLIN,
SWARTZ.

Med anledning af en utaf f. d. landshöfdingen friherre Hj. Palmstierna med flere, såsom styrelse för Jönköpings läns fångvårdsförening, gjord underdånig ansökning, däri föreningen anhållit, bland annat, att förra barberarbostället $\frac{1}{2}$ mantal Långanäs n:o 1 i Höreda socken och Södra Vedbo härad af nämnda län måtte arrendefritt öfverlätas till föreningens nyttjande, så länge en uppfostringsanstalt för vanartade barn där upprätthölles, föreslog Kungl. Maj:t i nådig proposition 1899 års Riksdag att medgifva, att ifrågavarande hemman finge vid utgången af då löpande arrendeperiod den 14 mars 1900 disponeras på det sätt,

att det till hemmanet hörande å en af jägmästaren P. Ohlin år 1874 upprättad karta upptagna skogsmarksområde ställdes under skogsstatens omedelbara vård och förvaltning, samt att hemmanet i öfrigt arrende-fritt på vissa villkor upplättes åt Jönköpings läns fångvårdsförening att användas till en uppfostringsanstalt för vanartade barn. Denna Kungl. Maj:ts framställning blef, efter vissa ändringar i de föreslagna villkoren, på det sätt af Riksdagen bifallen, att Riksdagen medgaf, att hemmanet finge, i enlighet med hvad Kungl. Maj:t föreslagit, disponeras, med iakttagande,

att fångvårdsföreningen vid tillträdet af den till föreningen upplättna delen af hemmanet skulle inträda i kronans rättigheter och skyldigheter gentemot den arrendator eller brukare, som vid samma tid afträdde hemmanet,

att fångvårdsföreningen ansvarade för hemmanet i dess helhet åliggande onera och utskylder,

att, därest Kungl. Maj:t framdeles kunde finna uppfostringsanstalten ej handhafvas på sådant sätt, att den uppfyllde det med densamma åsyftade ändamål, eller att hemmanet vanhäfdades, eller att det erfordrades för annat ändamål, föreningen skulle vara skyldig att efter uppsägning hemmanet å laga fardag till kronan afträda utan rätt till ersättning för å hemmanet vidtagna förbättringar eller eljest därå nedlagda kostnader, samt

att, då af någon af nämnda anledningar eller i följd af föreningens upphörande eller af annan orsak hemmanet komme att till kronan återställas, deisamma skulle lämnas med för jordbruket behöfliga i fullgodt stånd varande åbyggnader, med skyldighet för föreningen att enligt laga syns bestämmande ersätta de brister, som därutinnan och i fråga om hemmanets häfd kunde förefinnas.

Detta Riksdagens beslut blef enligt nådigt bref den 26 maj 1899 af Kungl. Maj:t godkändt.

I en år 1906 till Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Jönköpings län ingifven skrifvelse har fångvårdsföreningen anført hufvudsakligen följande. På grund af ofvanberörda beslut hade å ifrågavarande hemman ett skyddshem under namn af Höreda skyddshem upprättats och den 1 juli 1900 öppnats för mottagande af skyddslingar, hvarefter dess verksamhet oafbrutet forfgått. Därunder hade 20 vanartade gossar från länet varit intagna till vård och fostran. Så snart ledig plats bland gossarna uppstått, hade densamma genast blifvit fylld, och förfrågningar om plats för ytterligare skyddslingar hade till följd af bristande utrymme måst delvis besvaras nekande. Sedan emellertid till

föreningens disposition för hemmets upprättande ställda medel åtgått till byggnadsanordningar med mera, hade utgifterna för hemmets uppehållande årligen öfverstigit inkomsterna. Bristen hade täckts genom tillskott från föreningens tillgångar och från en till förfogande ställd fond, hvarigenom såväl nämnda tillgångar som donationsfonden nedgått med mer än hälften. Då föreningens uppgift att lämna hjälp till frifigra nödställda fångar från länet alltjämt kvarstode, och föreningen fortfarande borde understödja kommuner inom länet, som sökte inträde i åkerbrukskolonien Hall för groft vanartade gossar, måste föreningen tillse, att dess tillgångar icke alldeles utsinade. Föreningens krafter vore under dylika förhållanden för svaga att utgöra den ekonomiska grund, hvarpå skyddshemmet skulle kunna hvila, och för de i Jönköping boende styrelsemedlemmarna vore det ytterligt svårt att på så långt håll från skyddshemmet kunna däröfver öfva nödig kontroll. På grund af nu omförmälda olägenheter nödgades föreningen söka att på andra mera bärkraftiga skuldror få öfverflyttade omsorgen och ansvaret för skyddshemmet. Emellertid torde å andra sidan behovet af en fortgående vård å skyddshem för vanartade gossar från länet ej kunna förnekas. Med stöd af exemplet från flera landsting och städer ansåge sig alltså föreningen böra hemställa, att Kungl. Maj:ts befallningshafvande ville till landstinget göra framställning, att detsamma måtte besluta att öfvertaga ansvaret för upprätthållande af ifrågavarande skyddshem.

Sedan Kungl. Maj:ts befallningshafvande hos 1906 år landsting förordat bifall till den gjorda framställningen, har landstinget, som funnit frågan icke böra för det dåvarande afgöras, emellertid uppdragit åt en kommitté, bestående af advokatfiskalen C. M. Ericsson, riksdagsmannen J. A. Jonsson i Hökhult och landstingsmannen Axel Carlsson i Byestad, dels att hos Kungl. Maj:t söka utverka eventuellt tillstånd, att, därest landstinget innevarande år beslöte att öfvertaga skyddshemmet, ifrågavarande kronoegendom finge öfverlåtas från fångvårdsföreningen till landstinget på enahanda villkor, hvarunder föreningen innehade densamma, dels ock att efter verkställd allsidig utredning af frågan om skyddshemmets öfvertagande af landstinget till nästa lagtima landsting afgifva yttrande och förslag i ämnet.

Uti en till Kungl. Maj:t ingifven underdånig ansökning hafva ofvanbemälda kommitterade, under åberopande af det dem lämnade uppdrag och med bifogande af ett tryckt exemplar af såväl förhandlingarna vid landstingets lagtima sammanträde år 1906 som fångvårdsföreningens styrelses årsberättelser för åren 1900—1905, i underdånighet hemställt, att, då de skäl, på grund af hvilka ifrågavarande kronoegendom upplåtits

till föreningen, väl finge anses i ännu högre grad föreligga för den nu ifrågasatta upplåtelsen till landstinget samt härtill på förhand lämnadt nådigt tillstånd sannolikt skulle befordra en lycklig lösning af frågan om fortsatt uppehållande af skyddshemmets gagnande verksamhet, Kungl. Maj:t tacktes medgifva, att, därest landstinget beslöte öfvertaga skyddshemmet, egendomen Långanäs måtte öfverlätas till landstinget på enahanda villkor som de, under hvilka föreningen för närvarande innehade densamma.

Öfver ifrågavarande ansökning har domänstyrelsen, till följd af nådig remiss, den 22 nästlidne februari afgifvit underdånigt utlåtande och därvid öfverlämnat underdåniga yttranden af fångvårdsföreningen, domänintendenten i länet och Kungl. Maj:ts befallningshafvande.

Fångvårdsföreningen har till en början åberopat hvad utaf föreningen i dess ofvanberörda framställning till Kungl. Maj:ts befallningshafvande i hufvudsak anförts. Vidare har föreningen framhållit, att på föreningen nu ställdes nya anspråk, hvilka densamma, så vidt möjligt vore, icke borde undandraga sig, då de på det närmaste sammanhängde med föreningens hufvuduppgift. Så hade centralföreningen till stöd för frigifna fångar påkallat fångvårdsföreningens medverkan för tillsynen öfver villkorligt frigifna. Ytterligare hade förslag väckts och af föreningen biträdts om sammanslutning mellan fångvårdsföreningar inom mellersta och södra delarna af riket för att söka få till stånd en arbetskoloni för frigifna fångar. Under sådana förhållanden mäktade föreningen icke bära ansvaret för skyddshemmets uppehållande. Därest detta ansvar icke aflyftades från föreningen, måste hemmet upplösas, något som vore att högeligen beklaga. Då därtill vore uppenbart, i huru hög grad en fortsättning af den inledda skyddsvården för vanartad ungdom inom länet skulle underlättas genom öfverflyttning å landstinget af nyttjanderätten till Långanäs under samma villkor, som för föreningens bruk däraf, instämde föreningen i förevarande ansökning.

Domänintendenten har med vitsordande, att fångvårdsföreningen under den tid, den innehaft nyttjanderätten till Långanäs, väl vårdat egendomen och nedlagt kostnader för dess förbättring, på de behjärtansvärda skäl, såväl landstinget som föreningen anført, tillstyrkt ansökningen.

I sitt underdåniga yttrande har Kungl. Maj:ts befallningshafvande, med framhållande af angelägenheten att skyddshemmets verksamhet icke blefve nedlagd, och då detta mindre behöfde befaras, i händelse detsamma öfvertoges af landstinget, hemställt om bifall till ansökningen.

För egen del har domänstyrelsen, med tillkännagifvande att styrelsen icke hade sig bekant något annat ändamål, hvarför ifråga-

varande egendom erfordrades, instämt i Kungl. Maj:ts befallningshafvandes hemställan.

Det torde af den förebragta utredningen framgå, att Jönköpings läns fångvårdsförening icke i längden, utan att dess förmåga att fylla sin egentliga uppgift därpå blir lidande, kan fortsätta att upprätthålla ifrågavarande uppfostringsanstalt. Å andra sidan visar det jämförelsevis stora antalet af de skyddslingar, som redan erhållit vård vid anstalten, och de talrika förfrågningar om plats för ytterligare skyddslingar, som upplysts hittills hafva måst besvaras nekande, att fortsättandet af verksamheten vid densamma är synnerligen önskvärdt. Då nu utsikt finnes, att anstalten kan komma att öfvertagas af landstinget, samt en sådan anordning synes så mycket lämpligare, som därigenom anstaltens bestånd, så länge behof däraf finnes, skulle tryggas, anser jag statsmakterna böra, så vidt på dem ankommer, underlätta en sådan anordning. Den omständigheten, att landstinget ännu icke fattat slutligt beslut i ämnet, torde icke böra utgöra hinder för en framställning uti ifrågavarande syfte redan till den nu församlade Riksdagen. Några nya villkor för upplåtelsen torde ej behöfva uppställas, utan synes fastigheten böra få innehafvas af landstinget på samma villkor som de, under hvilka föreningen förut innehafvt densamma.

På grund af hvad jag sålunda anført får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte i nådig proposition föreslå Riksdagen medgifva,

att den del af förra barberarbostället Långanäs n:o 1, som nu disponeras af Jönköpings läns fångvårdsförening, må, för den händelse nämnda läns landsting innevarande år öfvertager ansvaret för upprätthållande å egendomen af föreningens därstädes förlagda uppfostringsanstalt, arrendefritt upplåtas åt landstinget, med iakttagande,

att landstinget skall ansvara för de hemmanet i dess helhet åliggande onera och utskylder,

att, därest Kungl. Maj:t framdeles skulle finna uppfostringsanstalten ej handhafvas på sådant sätt, att den uppfyller det med densamma åsyftade ändamål, eller att hemmanet vanhäfdas, eller att det erfordras för annat ändamål, landstinget skall vara skyldigt att efter uppsägning afträda hemmanet till kronan å laga fardag utan rätt till ersättning för å det samma vidtagna förbättringar eller eljest därå nedlagda kostnader, samt

att, då af någon af nämnda anledningar eller annan orsak hemmanet till kronan återställes, detsamma skall lämnas med för jordbruket behöfliga, i fullgodt stånd varande åbyggnader, med skyldighet för

landstinget att enligt laga syns bestämmande ersätta de brister, som härutinnan och i fråga om hemmanets häfd kunna förefinnas.

Till denna af statsrådets öfriga ledamöter biträdde hemställan behagade Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnade, att till Riksdagen skulle aflåtas nådig proposition af den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Nils Lange.
